

Aan de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

**Directie Strategie, Kennis en
Innovatie**

Auteur

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

TER BESLISSING

Datum

12 juni 2025

Kenmerk

SKI / 99393493

nota
TER BESLISSING

Kabinetsreactie op SER-advies Werken aan
veranderkracht

Kopie aan

Bijlage(n)

2

Parafenroute

[Redacted]
[Redacted] [Redacted] [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Aanleiding

In oktober 2024 heeft de Sociaal Economische Raad (SER) het advies Werken aan veranderkracht: Naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt voor agri & food, water & bodem en natuur & leefomgeving gepubliceerd.

Met de voorliggende brief informeert u, zoals eerder aangekondigd, de kamer over de kabinetsreactie op dit advies.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd de kabinetsreactie naar de Tweede Kamer te sturen.

Kernpunten

- Het advies is uitgebracht op verzoek van ambtsvoorgangers van LNVN en IenW, en met steun van de minister van SZW.
- Dit SER-advies biedt een mooie basis voor het creëren van een veerkrachtige en toekomstbestendige groenblauwe arbeidsmarkt in Nederland waarbij mensen centraal staan en de veranderingen eigen kunnen maken door ze zelf mee vorm te geven.
- Dit SER-advies is ondersteunend aan het kabinetsbeleid. In de reactie wordt toegelicht hoe het kabinet werkt aan de thema's genoemd in het advies.
- Dit SER-advies gaat ook in op de motie Van der Plas (Kamerstuk 36600 XIV, nr. 51) en het benadrukt het belang van breed gedragen aanpakken en meer collectieve inzet om te komen to een groenblauwe arbeidsmarkt die toekomstbestendig, rechtvaardig en duurzaam is.
- Dit SER-advies biedt ook een belangrijke basis voor het vervolg van Groenpact en opvolging van concrete adviezen. De sociale partners ambiëren in de volgende fase van Groenpact een stevigere rol, zoals ook geadviseerd in dit advies.

Toelichting

SER-advies

- In 2023 hebben de toenmalige ministers van LNV, IenW (i.v.m. de samenlopende groenblauwe opgaven zoals bodem, water, ruimte) met steun van de minister van SZW de SER verzocht een advies uit te brengen over de groenblauwe arbeidsmarkt.
- Dit verzoek volgde uit de behoefte aan inzicht in en aandacht voor de beperkende arbeidskrachte die werd gesignaleerd in het groenblauwe domein.
- De SER focust met dit advies op het belang van menskracht om te kunnen vernieuwen en innoveren in het groenblauwe domein en de arbeidsmarktproblemen daarbij expliciet te adresseren.
- De SER pleit voor een praktische aanpak die voortbouwt op wat in regio's en sectoren al gebeurt.
- Met dit SER-advies is er breed draagvlak vanuit de sociale partners om gezamenlijk met de overheid en onderwijs op te trekken om ondernemen en werken in het groenblauwe domein te versterken en leren-werken-innoveren slimmer te organiseren.
- Belangrijke aandachtspunten die terugkomen in het advies zijn: opgavegericht samenwerken, leven lang ontwikkelen en innoveren, praktijkgericht leren en onderzoek, ondernemerschap en onderwijs, uitvoeringscapaciteit, productiviteitsverhoging, inclusiviteit en kwaliteit van arbeid, arbeidsmigratie, toekomstperspectief, regionale verbinding en onafhankelijke advisering en coaching.

Groenpact

- LVVN werkt in Groenpact samen met onderwijs- en kennisinstellingen (vmbo, mbo, hbo, wo), het bedrijfsleven (sociale partners en brancheorganisaties) en maatschappelijke organisaties (w.o. natuur- en milieuorganisaties, jongerenorganisaties) aan up-to-date (groen) onderwijs, de toekomstige arbeidsmarkt én praktijkinnovatie voor een toekomstbestendige landbouw, een robuuste natuur en een vitaal platteland.
- Betrokken partijen werken momenteel aan een voorstel voor de volgende fase van Groenpact. Het ondertekenen van een nieuw convenant is voorzien medio september 2025.